

Waar vinden we zekerheid?

Een brief van bisschop Ron van den Hout bij gelegenheid van advent 2020

Toelevens naar kerstmis zal dit jaar anders gaan dan andere jaren. We vonden het zo gewoon, alvast plannen maken om met de familie naar de nachtmis te gaan, en om op 1^e kerstdag bij een van de kinderen te gaan eten. We wisten van tevoren eigenlijk al hoe de sfeer zou zijn. Velen van ons verheugden zich jaarlijks op Kerstmis, en op de adventsperiode die eraan vooraf ging en die ons langzaam in de sfeer bracht.

Onzekerheid nu

Ik heb deze zinnen bewust in de verleden tijd geschreven, want dit jaar zal het anders zijn. We weten nog niet of we naar de kerk kunnen, of er voor ons plaats is, of we er wel heen durven. We weten ook niet of het familiebezoek door kan gaan. Zal ik meer alleen zijn? We gaan een onzekere tijd tegemoet. De COVID-19 pandemie raakt ons dagelijks leven. De regering wil met de nodige maatregelen nú proberen het aantal besmettingen omlaag te brengen, zodat we met Kerstmis iets meer lucht krijgen. Maar of dat gaat lukken? En hoe zal het gaan met het vaccin waarop wij onze hoop hebben gesteld? Wil ik me wel of niet laten inenten?

De onzekerheid zit 'm in allerlei praktische zaken die we willen regelen, maar het raakt ook onze gezondheid en ons bestaan. De onzekerheid kan ook een rol gaan spelen in ons geloof. Het meevieren van de eucharistie sterkt ons meestal, en nu we daarvan verstoken blijven, kan ons geloof schade oplopen. Velen hebben de kerk nodig om steeds opnieuw gevoed te worden aan het woord van God, aan de sacramenten en aan de ontmoeting met medegelovigen. Ik beschouw me in dat opzicht als een gelukkige. Zelf kan ik blijven vieren, en ik heb een gebedspraktijk ontwikkeld waar ik op kan steunen. Niet iedereen is daartoe in staat, dat besef ik wel. Ik voel mee met degenen voor wie dit lastiger te doen is.

Zekerheid in de toekomst

Het probleem – of het geluk – is dat de zekerheid in de toekomst ligt. Ik haal drie Bijbelse voorbeelden aan. Als Mozes in de Sinai-woestijn bij de brandende doornstruik door God geroepen wordt, twijfelt hij erg. Na een lange dialoog zegt God tenslotte: “Ik zal u bijstaan, en dit is het teken dat Ik het ben die u zendt: als gij het volk uit Egypte hebt geleid, zult ge Mij vereren op deze berg” (Exodus 3,12). Het teken waaraan Mozes zich moet optrekken, ligt in de toekomst, niet in het nú. Als we verder lezen in het boek Exodus, zullen we zien dat Mozes met het volk Israël daadwerkelijk op de Sinai aankomt en er God aanbidt.

In de 8^e eeuw voor Christus raakt de profeet Jesaja betrokken in politieke ontwikkelingen in Juda. Hij moet de koning ervoor waarschuwen niet bang te zijn voor zijn vijanden. Ongevraagd krijgt Jesaja een teken: “Daarom geeft de Heer zelf u een teken: Zie, de maagd is zwanger, en zal een zoon ter wereld brengen, en gij zult hem de naam Immanuel geven” (Jesaja 7,14). Het teken dat zekerheid moet bieden ligt in de toekomst. Het zal zich later bewijzen. Het Kind wordt verwacht. De redding zal komen.

Het derde voorbeeld. De evangelist Lucas vertelt over de herders bij de geboorte van Christus. In de nacht krijgen zij van een schare engelen te horen dat Jezus is geboren. Zij werden door vrees bevangen. De engelen kondigen aan: “Heden is u een Redder geboren, Christus de Heer, in de stad

van David. En dit zal voor u een teken zijn: gij zult het pasgeboren Kind vinden, in doeken gewikkeld en liggend in een kribbe” (Evangelie volgens Lucas 2,11-12). Ook hier ligt de zekerheid in de toekomst. De herders moeten op pad gaan om het goede nieuws te kunnen zien. Het ‘bewijs’ van Jezus’ geboorte krijgen ze pas als ze erheen gaan.

Gods beloften

De zekerheid van ons bestaan ligt in de beloften van God. Ons bestaan hier op aarde kent vele onzekerheden. Daar moeten we mee leren leven en leren omgaan. Als het erop aan komt, is niets in dit leven zeker. Onze enige zekerheid vinden we in God die zich naar de mensheid heeft toegekeerd. Dat vieren we met Kerstmis. Hij buigt zich naar ons, richt ons op en brengt ons thuis. Dat is een zekerheid, maar wel een zekerheid in geloof, geen wetenschappelijke zekerheid.

Sommigen hebben het idee dat wetenschap zekerheid biedt, maar we zien ook, dat de wetenschappelijke disciplines zich steeds ontwikkelen. Wat vroeger als zeker gold, is dat nu niet meer. Dat betekent dat wat nu als zeker geldt, in de toekomst weer achterhaald kan blijken te zijn. Wetenschappers spreken elkaar soms ook tegen. Het is ook verstandig om ons rekenschap te geven van het mens- en wereldbeeld dat op de achtergrond meespeelt. In de praktijk is neutraal en onafhankelijk onderzoek niet zo eenvoudig als we denken. Kortom, er zijn allerlei redenen om onze zekerheid ook in het geloof te zoeken.

Het geloof biedt zekerheid die heel fundamenteel is, die niemand mij kan afnemen. Een zekerheid die ik niet kan uitleggen en die een niet-gelovige moeilijk kan plaatsen. Het is een zekerheid buiten mijzelf en tegelijkertijd diep in mijzelf. Het is hoop in de diepe betekenis van het woord, niet gewoon optimisme of positief gevoel. “Gij moet vast en onwrikbaar blijven in het geloof en u niet laten afbrengen van de hoop die u in het evangelie is aangezegd. Dit is de boodschap die aan alle schepselen onder de hemel verkondigd is”, zegt Sint-Paulus in de brief aan de Kolossenzen (1,23).

Het zal dit jaar moeilijker zijn om Kerstmis te vieren. Maar u moet het wel doen. Als u niet naar een viering in de kerk kunt gaan, maak thuis ruimte en tijd vrij. Gebruik de kerststal als een plek om te bidden, om het kerstverhaal te lezen of de teksten van de liturgie. Volg het aanbod van kerstvieringen in de vele media. Luister naar geschikte muziek. Maak alvast een adventskrans en merk hoe het licht langzaam toeneemt. Donkere eenzame dagen vragen om licht.

In de komende vier weken bereiden we ons op Kerstmis voor. Het is een periode om uit te kijken naar de zekerheid die God ons geeft in Christus. Hij is onder ons gekomen toen hij twee millennia geleden werd geboren in het volk Israël, in het stadje Bethlehem. Hij zal eens komen in volheid en heerlijkheid. Hij komt ook in mijn leven nu. De komst van Christus is niet alleen iets uit de geschiedenis en niet alleen iets voor de toekomst; het gaat vooral over nu.

Ik wens u een gezegend adventstijd.

+ Dr. C.F.M. van den Hout
bisschop van Groningen – Leeuwarden

PS In onze voorbereidingen op Kerstmis kunnen we ook denken aan de Adventsactie die dit jaar aandacht vraagt voor voedselzekerheid (IBAN: NL21INGB0000005850 t.n.v. Vastenactie, Den Haag). Kijk op <https://www.vastenactie.nl/adventsactie>